

Latvijas Dabas un pieminekļu aizsardzības biedrības ~~Centrālā padome~~ valdes loceklis

Aigars Liepiņš,

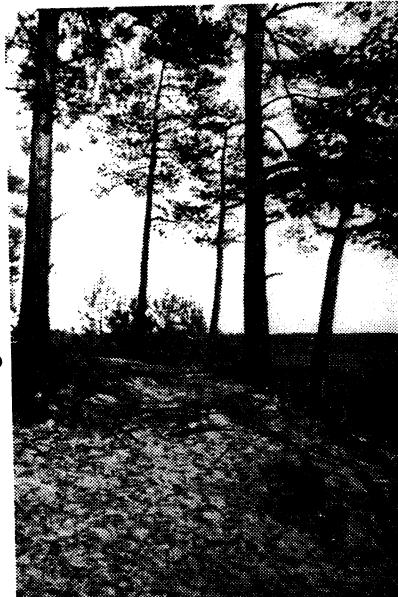
Iesim un skriesim vērīgi!

Domāju, maz ir tādu dabas un atpūtas cienītāju, kur nu vēl orientieristu, kas nav pabijuši Vecāku, Kalngales un Carnikavas mežos. Ziemā tie ir klusas slēpošanas vietas, vasarā galvenokārt pastaigu mežs pirms un pēc sauļošanās pludmalē. Šī kāpu mežu josla ir īpaši aizsargājamā dabas teritorija —

Piejūras dabas parks.

Rīgas pusē tas sākas ar Vaiņveida kāpu Vecdaugavas krastā un stiepjas līdz Gaujai un tās attekām. Lielpilsētas tuvums allaž vilinājis atpūtniekus. Kvalitatīvai atpūtai nepieciešama atbilstoša vide. Ilgstoši aktīvi izmantota vide nolietojas jeb degradējas. Lai saglabātu atpūtas vides kvalitāti, videi nepieciešams elementārs labiekārtojums. Ne mazāk būtiska ir atpūtnieku plūsmas organizēšana. Tāpēc 1962. gadā šo dabas parku izveidoja kā trešo Latvijā (pēc Tērvetes un Gaiziņkalna). Dabas aizsardzības juridisko statusu šiem 1629 ha nosaka LPSR MP 1977., 1983. gada un LR MP 1990. gada lēmumi, kā arī 1993. gada Latvijas Republikas likums pār aizsargājamām dabas teritorijām.

Skarbā piejūras ikdiena diametrāli atšķiras no likumiem, lēnumiemi un citiem pareiziem papīriem. Silavas dabas aizsardzības laboratorijas speciālista Ilmāra Riekstiņa izstrādātais parka labiekāršanas projekts ir pazudis papīros. Šodien tas nav atrodams pat kā vēsturiska vērtība, jo reāli dabā daudz kas ir mainījies. Protams, ne jau uz labo pusi. Savas pēdas Piejūras dabas parkā atstājuši arī dažādi masveida sporta pasākumi, it īpaši (ne)organizētās skolu tūrisma dienas.. Formālais Piejūras dabas parka saimnieks ir Inčukalna MRS, taču redzot vien to, kā tiek veiktas sanitārās cirtes un sagatavoto materiālu izvešana, zūd pat sapni par tik nepieciešamo



Rožu kāpa

*Egle, priede, paeglīcis,
Tie Dievam labi koki:
Lai bij' ziema vai vasara,
Zali svārki mugurā.
K 1341, 29621*

labiekārtojumu. Dabas parku noteikumi paredz īslaicīgu, vienas dienas atpūtu bez nakšņošanas iespējām. Kurināt ugunskurus un celt teltis varētu un drīkstētu vienīgi īpaši iekārtotās vietās. Pašsaprotami, ka pa parku nebūtu jābraukā nekādām automošinām. Dažārt, piemīnot labiekārtojumu, pārprot iedomājoties asfalcētus ceļus, zālienus un tamāldzigi. Pirmā nepieciešamība ir visparastākās atkritumu urnas un tualetes. Par to priečatos katrs patērētājs, iji ne iedomājoties par dabas aizsardzību.

Dabiski, ka runājot par atpūtu piejūrā vai piemīnot, piemēram, Majorus un Saulkrastus, pirmkārt, domā par pašu piekrasti, liedagu. Piejūras dabas parka robežas ir 12,7 km Rīgas liča piekrastes. Pēc normatīviem aprēķiniem šeit vienlaikus varētu uzturēties 33 tūkstoši peldviesu. Te parādās nelāga pretruna. Tie Jaužu pūji, kuri var droši brādat pa pludmali, nodara grūti labojamu jaunuemu, laužoties pāri kāpām. Jūrmalas pilsētā jau sen saprasta gājēju laipu vajadzība. Kam jānotiek, lai to saprastu tālajā Aizdaugavā? Jūrmalas atpūta ir tik iecienīta īpašo klimatisko apstākļu dēļ. Šeit, salīdzinot ar tuvējiem iekšzemes rajoniem, ir ievērojami mazāk nokrišņu un vairāk saulainu dienu. Pūšot skarbākam jūras vējam, aiz priekšķapas iespējams atrast aizvēju. Tā rodas un veidojas pateicoties dažādiem smiltis aizturošiem augiem, kuri cieš atpūtnieku nogulēti. Arī tālāk no piekrastes, apaugušajās un apaudzētājās kāpās cilvēks var atrast savai labsajūtai piemērotas vietas. Orientēšanās kartē labi redzama visdažādāk lieluma un formu kāpu atšķirīgā orientācija. Reljefs veido neregulāru labirintu, ko varētu salīdzināt ar sarežģitas ēkas iekšējo plānojumu. Dažāda stāvuma un ekspozīcijas nogāzēs veidojas atšķirīgs mikroklimats. Pavasarī rodas iespēja vienlaikus apvienot slēpošanu un sauļošanos. Nesteidzīgās pastaigas izjūtam šo apstākļu ietekmi un atrodam mielastu acīm. Dažādu sugu kokaudzēs mainās gaisa jonizācija un bioloģiski aktīvo vielu satus gaisā. Ari veģetāciju ietekmē minētās gradācijas, rodas augu dažādība, ko mēs ievērojam mainoties gadalaikiem, īpaši ziedēšanas laikā. Visdažādāko skaņu gamma vainago izjūtu kopumā. Vējš, zaudējis varu pār smiltīm, turpina spēlēt savas gaisa ērģeles. Kad attālināmies no bangojoši krācošās jūras, skaņas top slāpētākas, bet to spēcīgais tembris saglabājas. Arī, kad jūra ir pilnīgi mierīga, tomēr šalko priežu galotnes. Putnu dziesmas noteiktos dabas ritos nemaz necentīšos aprakstīt. Ir arī dzīvnieki. Viņu esamība redzama tikai pēc dažādām atstātajām pēdām. Pārāk daudz traucēķju, un kustoni kļuvuši tramigi. Tomēr visam pamatā ir tā pati baltā jūrmalas smilts. Augsne un zemsedze virs tās izveidojusies tūkstoš gados. Tā ir nobradājama un iznīcināma daudz ātrāk. Saulainākās un gaišākās vietas ir vispievilcīgākās. Tajās zemsedzi veido kērpji, visvājākie un ilgāk augošie. Katrs mūsu soli saplosa šo paklāju. Nekas cits vēl nespēj augt plikajās smiltis, un nereti arī kērpis nav iesaknējies. Tas aug it kā pats no sevis jeb uz sevis, tikai ar savu trauslo būtību aizsargājot kustību alkstošos minerālgraudījus.

Vai drīkstu nepminēt, ka kāja nereti aizķersies kādās drazās, skats arī. To zinot, es ķemu līdzi kādu nokalpojušu kuļkeni, lai tajā ielasītu kaut vai šo to un beigās atstātu stacijas miskastē.

Kad senie cilvēki vēl virzījās ziemeļu virzienā uz mūsdienu Latvijas piejūri, jūras krasts atradās pie Siguldas

*Baltas zied ābelites,
Jūras kāpes kalnījā.
Jūrmalē ir balta smilts,
Balgālites meitas auga.*

un aiz Jelgavas. Pašreizējā sauszeme, ko mēs piecīst kilometru garumā saucam par Piejūras zemieni, ir Latvijas visjaunākā daļa. Pirms kļūt par tādu, tai bija jāsavāc dzīlāko jūru nogulumi un seklāko jūru vilņu bangošana. Beigu beigās starp lielo upju grivām pacēlās smilšu sēklis, un kā vēl šodien Liepājas, Engures un Babītes ezeri (skatīt Latvijas karti), bija atdalīti no cietzemes ar Eimuru lagūnu. Tagad tās vietā meliorēti lauki, kurus allaž redzam, braucot vilciens pie Garciena. Cilvēks, kurš zvejoja, parasti apmetās tuvāk jūrai. Upes arvien tecēja netraucētas un turpināja ieskalot jūrā smiltis, ko vilni izskaloja liedagā, vējš izžāvēja un pūta tālāk. Gadu tūkstošus viiss zēla un plauka īt mierigi. Pamazām uzkrājās daudz smilšu, kas vēja iedarbībā veidoja pirmās kāpas. Tieši pie Daugavas un Gaujas ietekām mēs redzam lielākās Latvijas kāpas jūras piekrastē. Cilvēks bija kļuvis tik saprātīgs, ka sāka būvēt lielas mājas un lielus kuģus. Nocirtis visus iespējamos tuvākos kokus, metās bēgt no celojošajām smiltīm. Vajadzēja vairāk nekā simts gadu, lai smiltis pilnīgi apstādinātu. Tikmēr vēja pūstie smilšu kalni apbēra kokus, upi, ceļus un pat mājas. Vēl trīsdesmitos gados stādījumu darbos nodarbināja bezdarbniekus. Apmežošanai stādīja vietējās priedes un kārklus, izmēģināja arī Benksa un kalnu piedri. Pēdējā redzama daudzviet no Vecākiem līdz Garciemam. Tas ir krūmveida kociņš tumši zaļām mikstām skujām. Kopumā 1/5 daļa parka mežu ir cilvēku stādīta. Tikai nezinot, cik sūri ieaugt šiem kokiem, un cik tādiem vērte, var pacelties cirvis. 1934. gadā uzbūvētais dzelzceļš, izveidojot dabas parku, pieņemts par tā dienvidastrumu robežu. Pēdējos laikos parks iekļuvis ciešā atpūtkārojošo ielenkumā — apdzīvotās vietas, vasarnicu un dārziņu sabiedrības, pagaidu atpūtas bāzes (Laveri, Kalngale). Pēdējās nu likvidē, varētu uzelpot...?

Šeit vienmēr ir bijusi Vidzeme. Latvijas laikā tas bija sadalīta starp Mangaļu un Ādažu pagastiem. Kopš Vecāki ir Rīgas pilsētas daļa, arī 58 ha parka pieder pilsētai. Pārejais pieder 1992. gadā izveidotajam Carnikavas pagastam.

Lielākā šī teritorijas daļa nu redzama kopā vienā orientēšanās kartes lapā. Vēl tikai Rīgas virzienā jāpieskaita 1,7 km līdz Vecdaugavai, un uz otru galu 2 km līdz Gaujai.

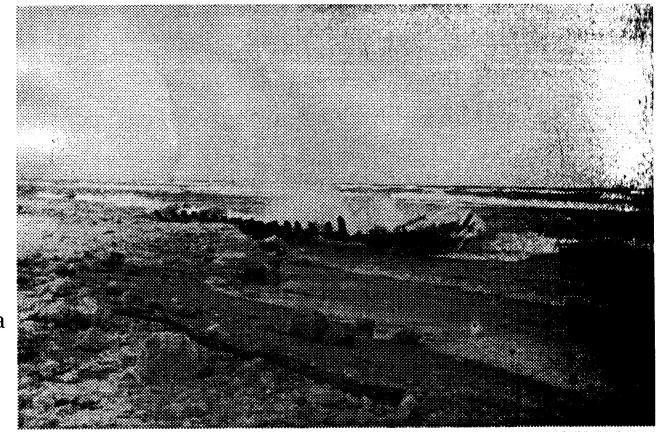
Tūristiski pareizāk maršrūtu virzienu izvēlēties uz māju pusī. Tāpēc arī sākam no tālākā gala aprakstīt kaut daļu no Piejūras dabas parka vērtībām. Kartē redzami dažu vietu nosaukumi. Kur bija grūti tos ielikt, lai netraucētu topogrāfijai, vīd mazs cipariņš. Atsevišķām virsotnēm uzrādīti absolūtie augstumi. Šis 3 atšķirīgās pazīmes palīdzēs orientēties tekstā, kur tās drukātas treknī.

Carnikava

1. jūnijā dodoties uz 8. Magnēta kārtu, no Carnikavas dzelzceļa stacijas pa Jūras ielu jāšķērso vecā Gaujas gultne. Tā vēl arvien ir zvejas osta, bet XVII gadsimta sākumā tā bija Gaujas pamatlīnija, tad Carnikavas muiža atradās upes labā krastā. Pēc tagadējās gultnes izraušanas kādu laiku bija jādzīvo uz salas.

Slēpotāju kalns (22,7 m virs jūras līmeņa) ir daudzu atšķirīgu kāpu kopa, kuras rietumu daļu centās pakļaut naidigi spēki. Tās augstākā vietā kopš 60. gadiem atradās pretgaisa aizsardzības lokatori. Var apgalvot, ka tie aizsargāja arī no civilajiem brādātājiem un piesārpotājiem. Vislabāk par to liecina burvigais **Mazlandziņas** ezeriņš, ko sauc arī par Mežezeru. Tas ir ceļojošo smilšu kāpu aizbērtās Langas upes gabals.

Atšķiribā no visiem citiem pierīgas ezeriem, šis nav vejas pulveru piemazgāts un ugunskuru pleķiem rotātiem krastiem. Kāpu grupas rietumu stūrim piekļaujas **Slēpotāju ieplaka**, kura tāpat savu nosaukumu guvusi pateicoties ziemas sporta cienītājiem. Precizi orientējoties blīvās jaunaudzes nogāzē pret Slēpotāju ieplaku var atrast mikro gravīnas. Tās uzskatāmi pierāda augsnes erozijas faktu.



1992. gada ziemā vētra pie Carnikavas izskaloja dānu viduslaiku kuģi. Krāsainā metaladetājas tagad skatāmas muzejos.

Lagūnas birzs malā Slēpotāju kalna aizvējā paceļas slaida divgalotu priede. Tās stumbra apkārtmērs krūšu augstumā (1,3 m) pārsniedz 4,4 metrus. Ar šo lielumu tā varētu būt Rīgas rajona resnākā priede. Jāņem vien vērā, ka tas ir 2 stumbru saaugums.

Ari leputināto priežu audzes (4) nosaukums runā patēri par sevi. Par ceļojošo smilšu aktīvo darbību nesenā pagātnē varam pārliecināties paši savām acīm, sameklējot vecākās, resnākās un žuburainākās priedes. To strupie stumbri patiesībā ir tikai galotnes, un nereti ieraugāmi neapšaubāmi šim kokam piederošie zari, kas izspraukušies no zemes vairāku metru attālumā.

Tepat arī **Langas** upes gals, kas pēdējos "Tomus" pārliecinās par Mazlandziņas izcelsmi. Vēl XVII gadsimta beigu kartēs redzami Kišezeru dabīgā noteika uz Gauju — Garais strauts (*Lange bach, vācu lang — garš*). Šis toponīms ir pamatā arī apdzīvoto vietu nosaukumiem: Garupei un Garciemam. Pēdējo Latvijas laikā sauca arī par Langciemu.

Cūku priede (5) atrodas ārpus parka meža. Tomēr projektētāji ieteica to aizsargāt kā izcilu ainavas elementu. Šis koks nav vairs apskatāms, jo ieadzis jaunaudzē. Vēl jānoskaidro, kāpēc viscaur Latvijā šādas neraksturīgas formas priedes sauc par cūku priedēm.

Atgriežoties pie aizaugošās vecupes, ievērosim vēl kādu ipatnību. Garā posmā tā ir taisna kā mastu priede, neraksturīga. Līdztekus abos krastos to pavada par Langas garo un Langas iso (6) iesauktas kāpas. Skatoties mūsu iešanas virzienā, kreisajā krastā stiepjas Garā kāpa. Tā arī augstākā un stāvākā, vietumis pārāk atgādina mākslīgu veidojumu. Aizdomas pastiprina vēsturisks fakts — XVII gadsimtā šeit projektēja

ūdensceļu Gaujas un Kišezeru savienošanai (Dabas vēstures kalendārs, 1989., 203. lpp.). Par Langu skatieties arī Trīsciema orientēšanās karti.

Vēsturē gadās ačgārības — jo tālāk pagātnē, jo ticamāk. Starp minēto vecupi un jaunākām piekrastes kāpām ejam, skrienam vai slēpojam kā pa milzu veljas dēli. Senās Litorinas jūras viļņi šeit pirms 7000—3500 gadiem sarievojuši savu piekrasti (7). Šās ūdenstilpes līmenis bija apmēram 4 metri augstāks par pašreizējo. Otra vieta, kur labi redzami šie senie krasta valņi (sēkļi un jomas), ir starp Kalngales staciju un Parabolisko kāpu. Šie nelīdzenumi viegli lasāmi katrā topogrāfiskā kartē. Jūras un mežā nelīdzenumu vārds atvasināts no kāda gliemeža *Litorina litorea* L. nosaukuma, kas vislabprātāk dzīvojis tieši tajā Baltijas jūras attīstības posmā. Pludmalē atrodamo gliemežvāku klāstā ir arī šo gliemežu paliekas. Tie ir vidēja lieluma balti asimetriskas formas vāciņi. Paši mazākie, daudzkrāsainākie un visbiežāk atradami gliemežvāciņi piederējusi moluskam *Tellina baltica*, kurš arī dzīvoja šai Litorinas jūrā. Senās ūdenstilpes bija sālāks par tagadējo Baltijas jūras ūdeni.

Ejot pa Mežciema ielu, 1. numura pleķīti redzama slaida **priede ar vēja slotu**. Šā koka vainaga slimība nav retums, tā dažādā lielumā un vietā sastopama visos parka nogabalos. Veidojumu izraisa dažādas izcelsmes kairinātāji, kā arī dabiskās pumpuru mutācijas.

Eimuru kanālu reizēm notur par upīti, pat par Langas noteiku jūrā. Patiesībā to trīsdesmito gadu beigās izraka bezdarbnieki, lai nosusinātu Eimuru purvu senās lagūnas zemākā vietā (skatīt vēsturē). Pūšot jūras vējiem, ūdeni dzina iekšā vēl vairāk, tāpēc 1940. gadā uzbūvēja sūkņu staciju (8), reizē ar to arī noslēdzosās slūžas jūras piekrastē. Tas deva iespēju izveidot polderus un ūdeni atsūknēt nepārtraukti. Kaut mākslīgi veidoti, stāvnie krasti un mainīgā ieteka jūrā rada tīkamas ainas. Lielā viesuļvētra 1969. gadā izpostīja mazās slūžas un, izskalojot gruntu, sagrāva sūkņu stacijas divstāvu ēku.

Mazā siliņa malā blakus Langas vecupei zoļo **Vārtu priedes**. Īpatnējam divu stumbri saaugumam iespējams izspraukties cauri. Simts metrus tālāk upes spogulis beidzas stāvā kalmalē. Dabīgo Langas gultni vairs varam ieraudzīt tikai Kalngalē, 2,1 km attālumā. Tuvāk, pēc 0,7 km, dzelzceļa pretējā pusē urredz neliels avots. Kaut arī neizteiksmīgs tas tomēr ir pastāvīgs un neaizsalst vislielākā ziemas salā. Saucu to par Langas avotu, domājot, ka tam jābūt kādai saistībai ar zudušo ūdens tecī. Ir ziņas, ka pirms dažiem gadu desmitiem tekošo ūidentiņu regulāri izmantoja ikdienā. Lieki klāstīt, cik reti piejūrā sastopami avoti.

Gārciems

Esam pie grandiozākā objekta, iesildīšanās beigusies. Dabas zinātnieki to iesaukuši par **Gārciema kāpu amfiteātri**. Tam noteikts īpašs dabus pieminekļa aizsardzības statuss. Daudzi jau zina tā galveno daļu — parabolisko kāpu. Tās 3,1 km garais loks ir Rīgas liča piekrastes lielākā paraboliskā kāpa. Loka iekšienē vairākas mazas, bet interesantas kāpas, arī vēja izpūstas iepakas. Vēl pirms 70 gadiem lielā kāpa traucās

vēja varā “pilnās burās” (foto Latvijas Konversācijas vārdnīcā) un apbēra Legzdīņu saimniecību. Šo virsotni sauc par **Legzdīņu kalnu** (22,2 m virs jūras līmeņa). Arī visa Piejūras dabas parka augstākā vieta ir uz paraboliskās kāpas, tās ziemeļu ragā, jūras tuvumā. Par Labošanās virsotni (28,8 m v. j. l.) iesauktā vieta droši vien bija tik jauka, ka “brīnišķais skats, kas no šejienes paveras uz jūru un apkārtējo kāpu masīviem, nevar nesajūsmīnāt vērotāju, tas rada labu noskaņojumu, it kā liek kļūt labākam” (I. Riekstiņš “Piejūras dabas parks” R., 1972.). Tā varēja būt, kamēr paaugušās priedites aizsedza jebkādu skatu. Tostarp senāk zvejnieki to izmantoja par orientieri, jo tā jūrā saskatāma 7 km attālumā. No tā laika tā iesaukta par Brēdes smilti, tā kā vēl nebija apaugusi. Vietējie garciemieši vēl šodien to sauc par Brēdes kalnu. Tas nav neparasti, jo zvejnieku un zemnieku nosaukumi atšķiras.

Kāpu amfiteātri paceļas **Augstā vērotava** (15,2 m v. j. l.) un Ērgļu ligzdas kāpa. Pēdējais ir viens no retiem patiesi vēsturiskiem nosaukumiem. Dabas pētnieku darbos tas parādījies mūsu gadsimta sākumā.

Grūti pamato, kā saglabājušies atsevišķi veci koki. Tāda ir arī **Vientuļā priede** jaunaudzes ielenkumā. Skaitot gadskārtas pēc ugunsgrēka nozāģēto koku celmos, pārrēķinot proporcionāli pēc stumbru apkārtmēriem, šie parka izcilākie koki, kuju resnumis pārsniedz 2 metrus, ir apmēram 200 gadu veci. Tātad kaut kā pārdzīvojuši milzu ciršanas un darvas dedzināšanas. Tepat pie vientuļās priedes ir vieta, kur ceļojošā paraboliskā kāpa aprakusi daudz senākos krasta valņus (7). Stāvot korē, varam labi novērot kāpu šķērsgriezumu, tāpat par to stāsta arī augstumlikpū blīvums. Smiltīm pārvietojoties vēja pūšanas virzienā, tās lēzeni uzritinās augšā, lai strauji kristu lejā. Dabīgais smilšu graudu nobiruma leņķis veido stāvo aizvēja pusī.

Dažās starpkāpu iepakās veidojas atšķirīgas augu asociācijas. Pēc sugu sastāva, vietām vairāk ir maijpuķes, citur — bārbeles vai mežrozes. Šiem dominējošiem augiem reizēm atbilst vietu iesaukas.

Vairāk nekā kilometru līdztekus krasta līnijai stiepjas **Rožu kāpa**. Tās augstākais punkts iesaukts par Elizabetes virsotni (20,6 m v.l.j.). Visā kāpā, kur vairāk kur mazāk, aug savvaļas rozes *Rosa majalis*.. Arī šis augu veiksmīgi saista smiltis. Tas ir izcili dekoratīvs: no pavasara ziedēšanas līdz rudens un ziemas sarkano paauglu rotām. Ari citu augu daudzveidibas ziņā Rožu kāpa ir īpaša visā parkā. Visi šeit augošie retumi nav pat uzskaitīti. Tā, piemēram, varam minēt 15 vitolu un kārklu sugaras.

Daudzās vietās šais mežos pie zemes guļ un turpina zaļot vētras nogāztas priedes. Lielākā ir Rožu kāpas ziemeļu galā. Arī pēdējo ziemu vētras ir izgāzušas jaunākas priedītes, kuru zari sāk liekties un aug jaunā virzienā.

Aiz Kalngales celiņa plēšas pusatkālātis **virsājs**. Tā virsmu veido dažādas izcelsmes nelielas kāpas. Savdabīgie augi, sevišķi bērzu audzes, atgādina par senāku ugunsgrēku, pēc kura mainījās augu sastāvs. Virsāju šķērso labi iebrakts meža ceļš. Kāds tā posms varētu būt no senā piekrastes ceļa uz Pērnavu. Jūras pusē visapkārt norobežota aizvējā

un mitrumā zej un briest **Dzīvibas ieļeja**. Īpašais mikroklimats radījis lapu koku oāzi, kas piesaista arī dzīvniekus. Parka dibināšanas pirmsākumos šo vietu iekāroja dārziņu būdeļnieki. Šoreiz visu iekārtoto nojauca bez garas lemšanas. Palika putnu būriši un barotavas. Tolaik arī dažas vecas sievas vasaras pavadija saslietās būdiņās. Tā savdabīgi dzīvodamas un kopdamas zaļumus, viņas radija neizpratni vietējos iedzīvotajos. Ar šim personām biedēja bērnus, saucot viņu mītnes par raganu būdām (Aivara Jakoviča atmiņas).

Aizpērnās vasaras (1992) izdegas vidū paceļas regulāras formas neliela kāpa jeb paliela smilšu kaudze, ko pret vēja varu noturējušas priežu saknes. Šie koki iesaukti par Trim brāļiem (9).

Ievu grava ir īpaši savdabīga reljefa forma noslēgta kanjona veidā. Nosaukumu tai devuši Vecāķu pamatiņdzīvotāji pirms 1940. gada. Tagad redzamie nedaudznie ievu krūmi tikai iztēlē ļauj iedomāties blīvi noaugušās nogāzes, kas vizuāli kļuva vēl stāvākas. Pēc kaŗa šos ziedošos krūmus izplēsušas tirgus sievas. Vēl arvien šai vietai kaitē Vecāķu, proti Rīgas, un arī pludmales tuvums, jo dabas doto noslēgtību izmanto fizioloģiskām vajadzībām.

Vecāķi

Kad parādās pirmo Vecāķu vasarnīcu žogi, esam ārā no Carnikavas pagasta. Tomēr zaijie brīnumi vēl nebeidzas. Blakus pirmajiem gruntsgabaliem ieraugām **Liko priedi** ar sen atkailinātām gaisa saknēm. Tās pārkājušās ar korķa kārtu un izskatās ļoti dabiskas. Ar šādiem kokiem saistās ticējumi par vilkačiem (tehnoloģiju). Čandriz ik Latvijas novadā, kur aug kāda līdzīga priede, to nosauc par vilkaču koku, piemēram, Mazsalacā. Te Vecāķos vietējie iedzīvotāji šādu apzīmējumu pirmo reizi uzzinaja pirms nedaudzkiem gadiem. Teicēji liecina arī par koka izmaiņām — kopš trīsdesmitajiem gadiem tas palicis tāds pats. Vēl nesen tam apkārt bija sētiņa, nepieciešamība, jo liels ir kārdinājums parāpties. Kuŗs atjaunos?!



Lielā priede.

Pat šis ļepnais nosaukums neglāba priedi no ugunsnelaimes. Vēl lielāku postu priedei nesa astonzožu mizgrauzis. Apkārtējās mazās priedites jau iznikušas.

Trešais Tērvzemes dārgums

Esam nogājuši no Carnikavas gar Gaļupi, Gaļciemu, Kalngali līdz Vecāķiem. Visi sastaptie vietu nosaukumi ir ar savu stāstu un vēsturi. Daļa no pieminētajiem ir projekta autora I. Riekstiņa sadomāti. Tas neizslēdz vēsturiski pamatošāku esamību (piemēram, Brēdes kalns). Dažs saprotams uzreiz, cits nemaz. Tā par Carnikavas savādo skanējumu vēl būs galva lauzāma. Pēdējā apdzīvotā vieta ir salīdzinoši jauna un tai maz sakara ar zvejniekiem un (kā daudziem šķiet) vecajiem sarūsējušiem ākiem. Šīs vietas nosaukuma izcelšme atrodama ... kartēs. Daugavas vecupju loki ir šī toponīma pamātā. Uzzināt, ko kurš nozīmē, ir Latvijas Kultūras fonda iesāktā Tērvzemes Vietvārdu atlanta projekta mērķis. Visos mūsu zemes mežos, laukos un ūdeņos slēpjelas milzu bagātības. Ir tikai jāsteidzas pierakstīt vēl paspējamo. Vecāko ļaužu atmiņas glābā īstāko zemes un tautas vēsturi, kura pagaidām nekur nav lasāma. Krišjānis Barons ar saviem daudzajiem palīgiem paspēja glābjot tautasdīzemas. Mūsu pienākums ir saglabāt nākamībai biezo kultūras slāni, kas vienā vārdā saucas — vietvārdi. Vētīt un pētīt varēs nākamās paaudzes, bet tikai tad, ja būs ko. Es vēlētos katram no jums pavaicāt tieši — VAI TU ESI pierakstījis savas, savu vecvecāku atmiņas?

Kā to pareizi izdarīt var uzzināt Latvijas Dabas un pieminekļu biedrībā, Kalnciema ielā 30.

Jauka pastaiga, vai tiesa?

Daudz ko redzējam, ar daudziem jautajumiem saskāramies. Kapēc vietām tik bēdīgs mūsu jaukais mežs. Aizsargājoši likumi un lēmumi ir. Jau pieminētajiem klāt varam piesaukt juras piekrastes aizsardzības joslas (300 m, 1000 m) un Rīgas zāļas zonas režīmu. Varbut par daudz šo aizsargu! Ko tādā gadījumā dara iestādes un amatpersonas, pašvaldība, Vides komiteja, Vides ministrija, mežsaimnieki, inspektorai. Arī par daudz? Varbut pēc notikušajām vēlēšanām ikviens no mums var katram ierēdnim atgādināt, ka atpūta un darbs ir vienlīdz vērtīgi.

*Ai skaistaja raudavite,
Kam tu bridī rāvājai:
Kā nu nāksi kalnīnāi
Rāvaināmi kājinām?
V 1730, 6825*

Katrū trešdienu sacensībās "MAGNĒTS"



zviedru OS inventāra firmas "SILVA"

- kompasus
- orientieristu tērpus
- orientieristu apavus

Jums palīdzēs izvēlēties

Ants GRENDE
Ivars ŽAGARS (553327)
Ilmārs DĀVIDSONS (554567)